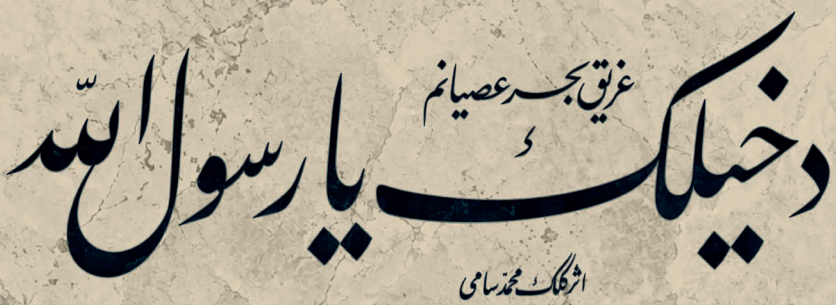
EDEBİYAT

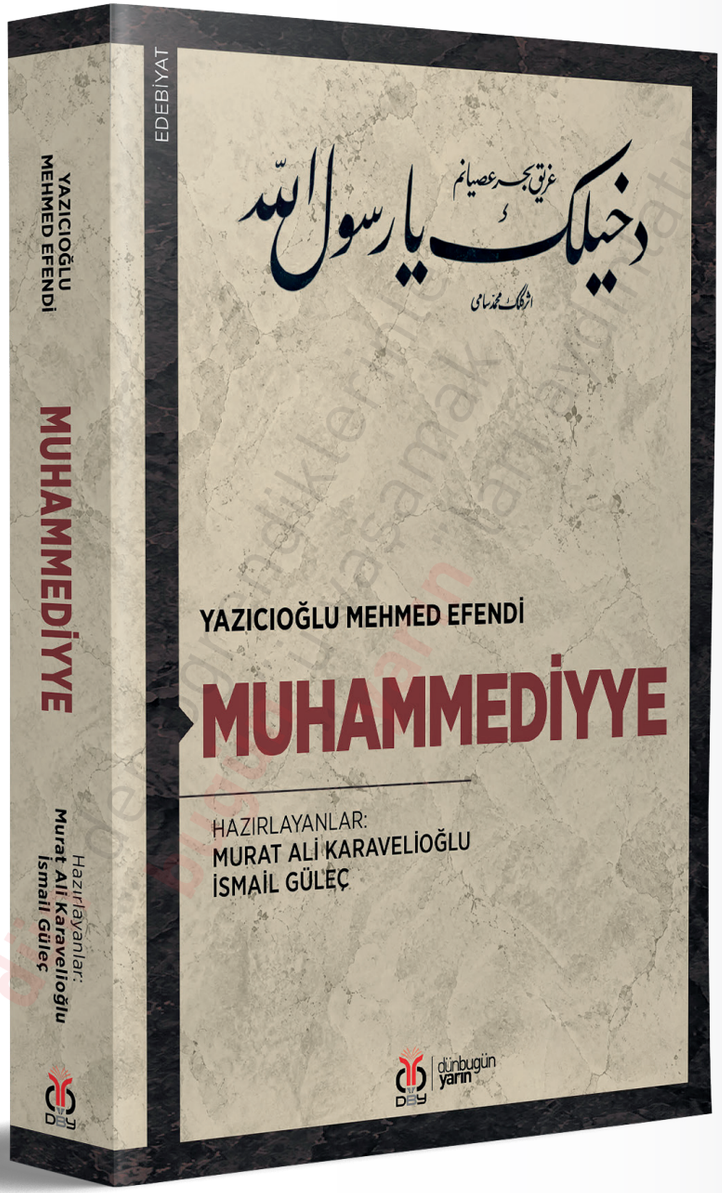

YAZICIOĞLU MEHMED EFENDİ

MUHAMMEDİYYE

HAZIRLAYANLAR:
MURAT ALİ KARAVELİOĞLU
İSMAİL GÜLEÇ

DBY
dünbugün yarın

Bu PDF dokümanı, kitabın bir kısmını içermektedir.
DBY okurları için özel olarak oluşturulmuştur.

"dün"den öğrendiklerinle "bugün"ü yaşamak "yarın"ları aydınlatır.

"**dün**"den öğrendiklerinle
"**bugün**"ü yaşamak
"**yarın**"ları aydınlatır.

YAZICIOĞLU MEHMED EFENDİ **MUHAMMEDİYYE**

© 2026, DÜN BUGÜN YARIN YAYINLARI™
Tüm hakları saklıdır. Kaynak gösterilerek tanıtım ve araştırma amacıyla yapılacak kısa alıntılar dışında bu eser, yayıncının yazılı izni olmaksızın tamamen veya kısmen kopyalanamaz; elektronik ya da mekanik yollarla çoğaltılamaz, yayımlanamaz ve dağıtılamaz.
Bu eserin tamamen veya kısmen taranarak ya da başka yollarla veri kümelerine dâhil edilmesi; yapay zekâ modellerinin eğitilmesi, geliştirilmesi veya iyileştirilmesi ile metin ve veri madenciliği amacıyla kullanılması yayıncının önceden alınmış yazılı iznine tabidir. Bu kullanımlara ilişkin tüm haklar saklıdır.

DBY: 547
Edebiyat: 300

ISBN 978-625-8686-59-3
Sertifika No: 52315
1. Baskı: İstanbul, 2026

Müellif: Yazıcıoğlu Mehmed Efendi
Hazırlayanlar: Murat Ali Karavelioğlu - İsmail Güleç
Dizi Editörü: Furkan Öztürk
Yayın Yönetmeni: İrfan Güngörür

Kapak/Mizanpaj: DBY Ajans

Baskı/Cilt:
Birlik Baskı Ozalit San. Tic. Ltd. Şti.
(Sertifika No: 52846)

KÜTÜPHANE BİLGİ KARTI / Library Cataloging-in-Publication Data (CIP)
Yazıcıoğlu Mehmed Efendi
Muhammediyye
/ Hazırlayanlar: Murat Ali Karavelioğlu (Prof. Dr.) , İsmail Güleç (Prof. Dr.)
İstanbul: DBY Yayınları, 2026.
396 s. ; 16,0 x 23,5 cm __ (DBY Yayınları ; No. 547) __
ISBN 978-625-8686-59-3
1- Edebiyat 2- Klasik Türk Edebiyatı 3- Dinî-Tasavvufî Türk Edebiyatı

DÜN BUGÜN YARIN YAYINLARI
Ankara Caddesi, Ünal Han No: 21/4
Cağaloğlu, Eminönü - Fatih / İstanbul
www.dby.com.tr • dby@dby.com.tr
Tel.: +90 212 526 98 06

İçindekiler

SUNUŞ 11

GİRİŞ 15
Risâletü'l-Muhammediyye 16
Yazılış Sebebi 16
Muhammediyye'nin Muhtevası 17
Muhammediyye'nin Nazım Türü 19
Biçim Özellikleri 20
Metnin Ölçüsü ve Kafiyesi 21
Dil ve Üslup 21
Muhammediyye'nin Kaynakları 22
Din Bilginleri 22
Mutasavvıflar 23

KAYNAKÇA 25

MUHAMMEDİYYE

Koruyan Kayırgan Allah'ın Adıyla [1-10. beyitler] 29
Allah'ın Elçisine (salat ve selâm ona olsun) Övgü [11-20. beyitler] 30
Hak Yolda Olan Dört Halifeye (Allah hepsinden razı olsun) Övgü [21-31. beyitler] 31
Muhammediyye'nin Yazılış Sebebi [32-71. beyitler] 32
Kitabın Başlangıcı [72-1329. beyitler] 34
Hz. Âdem'in Yaratılması 56
İblis'in Cennetten Kovulması 62
Hz. Havva'nın Yaratılması ve Hz. Âdem ile Evlenmesi 64
İblis'in Hz. Âdem'i Kandırması 66
Hz. Adem'in Cennetten Çıkarılması 67
Hz. Âdem ile Hz. Havva'nın Kavuşması 76
Sözleşme/Antlaşma [1330-1413. beyitler] 80
Diğer Peygamberler [1414-1539. beyitler] 84
Hz. Peygamber'in Gönderilmesi [1540-1727. beyitler] 89
İlk Vahiy [1728-1821. beyitler] 96

Hz. Ebû Bekir'in Müslüman Oluşu [1822-1861. beyitler] 100
Hz. Ömer'in Müslüman Oluşu [1862-1913. beyitler] 102
Hz. Peygamber'in Güzel Sıfatları [1914-1959. beyitler] 105
Hz. Peygamber'in Güzel Ahlâkı [1960-2045. beyitler] 107
Hz. Peygamber'in Miracı [2046-2331. beyitler] 111
Vahyin Sırları [2332-2519. beyitler] 121
Ay'ın İkiye Bölünmesi 127
Hz. Peygamber'e Sorulan Üç Soru 127
Hz. Peygamber'in Hicreti [2520-2579. beyitler] 129
Mağarada Saklanmaları 130
Suraka'nın Atının Ayaklarının Yere Batması 131
Hz. Peygamber'in Medine'ye Varışı [2580-2641. beyitler] 132
Hz. Peygamber'e Övgü [2642-2670. beyitler] 135
Abdullah b. Selâm'ın Müslüman Oluşu [2571-2735. beyitler] 137
İlk Ezan [2736-2756. beyitler] 140
Kıblenin Değiştirilmesi [2757-2780. beyitler] 141
Hz. Peygamber'in Mucizeleri [2781-2946. beyitler] 142
Güneşin Geri Döndürülmesi 143
Dirilip Babasına Mümin Olmasını Söyleyen Kız 143
Kayadan Şavkıyan Nur 144
Az Yemekle Çok Kişinin Doyması 145
Kuvvetli Rüzgâr ile Düşmanın Dağılması 146
Benî Kurayza Seferi 146
Az Suyla Çok Kişinin Abdest Alması 147
Hz. Peygamber'in Gazaları [2947-2961. beyitler] 149
Bedir Gazvesi [2962-3099. beyitler] 150
Uhud Gazvesi [3100-3181. beyitler] 155
Mekke'nin Fethi [3182-3304. beyitler] 159
Hayber'in Fethi 160
Huneyn Gazvesi [3305-3344. beyitler] 164
Veda Haccı [3345-3728. beyitler] 166
Veda Hutbesi 167
Hz. Peygamber'in Vefatı [3729-4307. beyitler] 180
Fasl (=bölüm) 197
Hz. Peygamber'e Salât ü Selâm Getirmenin Fazileti [4308-4471. beyitler] 200
Hz. Peygamber'in Ashabı [4472-4501. beyitler] 206
Hz. Fatıma'nın Vefatı [4502-4541. beyitler] 208
Hz. Ebu Bekir'in Vefatı [4542-4566. beyitler] 210
Hz. Ömer'in Vefatı [4567-4591. beyitler] 211
Hz. Osman'ın Vefatı [4592-4616. beyitler] 212

Hz. Ali'nin Vefatı [4617-4653. beyitler] 214
Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin'in Vefatları [4654-4707. beyitler] 216
Cennetle Müjdelenmiş On Sahabe [4708-4717. beyitler] 219
Hilafet Evi (=halifelik) [4718-4724. beyitler] 220
Ashab-ı Suffe [4725-4753. beyitler] 221
Kıyamet Alâmetleri [4754-5016. beyitler] 222
Deccal'in Çıkışı 224
Hz. İsa'nın Yeryüzüne İnmesi 225
Ye'cüc ve Me'cüc'ün Çıkması 226
Dâbbetülarz'ın Çıkışı 227
Güneşin Batıdan Doğması 227
Tövbe Kapısının Kapanması 228
Sûr'a Üfürülmesi 230
Kıyamet [5017-5053. beyitler] 231
Haşr [5054-5177. beyitler] 233
Yerin ve Göklerin Değişmesi [5178-5260. beyitler] 238
Fasl (=bölüm) 241
Duraklar [5280-5362. beyitler] 242
Hamd Sancağı [5363-5375. beyitler] 245
Cehennem [5376-5401. beyitler] 246
Cehennemlikler [5402-5413. beyitler] 247
Peygamberlerin Çağırılması [5414-5472. beyitler] 248
Hz. Peygamber'in Şefaati [5473-5566. beyitler] 251
Kâbe [5567-5579. beyitler] 254
Yurt Tutulan Yerler [5580-5583. beyitler] 255
Birinci Yurt: Amel Defterlerinin Verildiği Yer [5584-5606. beyitler] 256
İkinci Yurt: Hesabın Görüleceği Yer [5607-5640. beyitler] 257
Üçüncü Yurt: Mizan [5641-5680. beyitler] 259
Uyuşmazlıklar ve Düşmanlıklar [5681-5741. beyitler] 261
Cenab-ı Hakk'ın Kullarına Seslenişi [5742-5926. beyitler] 264
Hesap Sorulmayacak ve Azap Olunmayacak Kimseler [5927-6089. beyitler] 271
Müjde [6090-6180. beyitler] 277
Cennet Havuzu [6181-6190. beyitler] 281
Cehennem ve Cehennemlikler [6191-6378. beyitler] 282
Dördüncü Yurt: Sırât [6379-6584. beyitler] 290
Cennet Yolunu Tutma [6585-6604. beyitler] 297
Cennete Giriş [6605-6637. beyitler] 298
Cennet [6638-6707. beyitler] 300
Diriliş [6708-6720. beyitler] 303
Beşinci Yurt: A'râf [6721-6742. beyitler] 304

Günahkârlar [6743-6946. beyitler] 306
Altıncı Yurt: Ölümün Boğazlanması [6947-6963. beyitler] 314
Azabın Hikmeti [6964-7017. beyitler] 315
Yedinci Yurt: Ziyafet [7018-7038. beyitler] 317
Cennet Makamları ve Dereceleri [7039-7071. beyitler] 318
Burak [7072-7078. beyitler] 320
Huriler [7079-7167. beyitler] 321
Cennet Kızları ve Oğlanları [7168-7200. beyitler] 325
Cennet Irmakları [7201-7261. beyitler] 327
Cennetliklerin Mertebeleri [7262-7590. beyitler] 329
İki Cihanın Temsili [7591-7725. beyitler] 340
Ziyaretler [7726-7735. beyitler] 345
Ziyafetler [7736-7800. beyitler] 346
Hz. Peygamber'e Övgü [7801-7841. beyitler] 348
Hakk'ı Görmek [7842-7913. beyitler] 351
En Büyük Vuslat [7914-8025. beyitler] 355
Nur Meclisi [8026-8113. beyitler] 359
Allah'ın Zatının Görünmesi [8114-8326. beyitler] 363
Kaside-i Rabbaniyye [8327-8337. beyitler] 371
Rabbi ve Nefsi Bilmek [8338-8457. beyitler] 372
Ariflerin Sırları [8458-8576. beyitler] 377
Münâcât-ı Rabbânî /Yakarış [8577-8621. beyitler] 381
Nefsi Bilmek [8622-8741. beyitler] 383
Allah'a Kaside/Medhiye [8742-8762. beyitler] 388
Kitabın Sonu [8763-8918. beyitler] 389
Hz. Muhammed Mustafa'nın -salat ve selâm ona olsun- Övgüsü [8919-9005. beyitler] 394

Sunuş

Muhammediyye, yazıldığı devirden itibaren gerek medrese ve tekke çevrelerinde gerekse geniş halk kitleleri arasında ilgiyle karşılanmış; uzun gecelerde köy odalarında, mekteplerde coşkuyla ve aşkla okunmuş, dinlenmiş bir baş yapıttır. En yüksek mevkideki devlet adamlarının saray yahut konaklarından en mütevazi bir hayatı yaşayan sıradan insanların evlerine kadar ulaşmış, elden ele dolaşmış ve hayli ilgiye mazhar olmuştur. Başta mevlit merasimleri olmak üzere evlenme törenlerinden sünnet cemiyetlerine, cenaze merasimlerinden mübarek gün ve gecelere kadar her vesileyle okunduğu bilinmektedir. Hatta bazen bazı mısralarının teganniyle terennüm edildiği de olmuştur. Bu yönleriyle *Muhammediyye*, biraz da Süleyman Çelebi'nin *Mevlid*'ine benzer. Denilebilir ki, *Mevlid* bir yana bırakılacak olursa *Muhammediyye* kadar mazhariyet bulmuş bir eser daha göstermek güçtür.

Günümüzde üniversitenin lisans döneminden beri adını en çok duyduğumuz, ders kitaplarında adı en sık geçen metinlerden biri olan bu muazzam metin, yakın zamanlara kadar cemiyet içinde vecd içinde okunur, huşu ile dinlenirdi. Değişen dünyanın, algılarımızı, düşünce âlemimizi, fikir atmosferimizi, hayal ufkumuzu, nihayet bütünüyle kültür dünyamızı da değiştirdiği, dönüştürdüğü muhakkaktır. Bu sebeple, klasik metinlerimizin tamamı için geçerli olan kader, *Muhammediyye* için de hükmünü vermiş, çağımız insanının bu ve benzeri metinleri okuyup anlama imkânı bir hayli azalmıştır. Muhammediyye her ne kadar yüzyıllarca popüler bir eser olarak ve tabir yerinde ise modasını kaybetmeyerek okunmuş olsa da günümüz okurunun gerek metnin uzunluğundan gerekse manzum olmasından ve kelime kadrosundan kaynaklanan nedenlerden dolayı okuması ve hakkıyla anlaması pek kolay değildir ve kuşkusuz bu kaçınılmaz bir neticedir. Bu çalışmanın temel gayesi çok önemli olduğuna inandığımız bu metni günümüz okurunun rahatça okuyabileceği bir yayına dönüştürmekti. Bu sebeple Prof. Dr. Nihat Öztoprak tarafından yeniden yayıma hazırlanan merhum hocamız Prof. Dr. Âmil Çelebioğlu'nun *Muhammediyye* neşrini (İstanbul: Dergah Yayınları, 2018) bizim çalışmamızın temeli kabul ettik. Yazma ve taşbaskı nüshalarla mukayese edip beyit sayısındaki farklılıkları tespit ederek metni günümüz Türkçesi ile nesre çevirdik.

Manzum metni günümüz Türkçesine nesir olarak aktarırken iki noktada zorluk çektik. İlki manzum olmaktan kaynaklanan eksiltili ifadelerin tamamlanması ve cümlenin sözdiziminin doğru bir şekilde aktarılması idi. İkincisi ise kimi kelimelerin günümüz diliyle kolayca ifade edilememesinin verdiği güçlük idi. Çeviriyi yaparken elbette metne bağlı kalsak da yer yer metinden anlaşılan nükteyi ilgili beyte bağlı kalmaksızın verdik. Çünkü bu çalışmamızda temel maksadımız, metni günümüz okuyucusuyla buluşturmaktı.

Kitabın sayfalarında farklı biçimlerde metinler göreceksiniz. Bunu metni aslına benzetmek için yaptık. Yazıcıoğlu'nun, bütünüyle eserini ve en girift meseleleri anlatımda yaşanması muhtemel güçlükleri, farklı uzunluktaki vezinlerde ve değişik nazım biçimlerini kullanmak suretiyle ve bölümlere ayırarak yeknesaklıktan kurtarmaya çalıştığı görülür. Biz de onun bu hassasiyetini kısa kalıplarla yazılan bölümleri biraz içeride vererek göstermeye gayret ettik. Bölüm sonlarında tekrar edilen beyitleri, ayet ve hadisleri de eğik yazı stiliyle yazarak daha kolay fark edilmesini sağlamayı düşündük.

Metnin diliçi çevirisini yaparken mümkün mertebe metne sadık kalmaya çalıştık, ancak anlaşılması güç ifadelerle karşılaştığımızda anlamı esas alarak biraz daha rahat bir çeviri yaptık. Çeviride dönemin sözlüklerinin yanı sıra Tarama ve Derleme Sözlüklerinden de yararlandık. Bugün unutulmuş Türkçe kelimeler için bilhassa Redhous Lugatı'na çokça müracaat ettik. Öte yandan terim halini almış kelimeleri ise olduğu gibi aktardık. Gerekli durumlarda dipnotta açıklamalar verdik.

Bölümleri isimlendirirken bazen bölümün konusunu daha iyi ifade ettiğini düşündüğümüz başlığı tercih ettik. Metin içinde başlık verilmeden geniş bir şekilde anlatılan konulara ise uygun başlıklar ilave ettik. Ayet tercümelerinde ise varsa *Muhammediyye* neşrinde yer alan tercümeyi verdik. Olmadığı durumlarda Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından yayımlanan Kuran Meali'ni kullandık.

Muhammediyye her bakımdan önemli bir metin olduğunu biliyoruz. Kimin hangi bilgiye ihtiyaç duyarak arayacağını bilemediğimizden, daha çok insanın yararlanması için sonuna açıklamalı bir dizin ilave ettik. Baş tarafa da *Muhammediyye*'nin, okuyucuya tanıtılması ve nasıl bir eser olduğunun bir nebze anlaşılmasına katkıda bulunmak üzere "Giriş" başlığı altında muhtasar bir inceleme koyduk.

Böyle hacimli eserlerin hazırlanmasında nice zorlukların olduğu herkes tarafından kabul edilir. Bir 15. yüzyıl eseri olarak gerek nazım şekilleri zenginliği, gerekse muhtevasının derinliği ve çeşitliliği bakımından olduğu kadar sentaks ve üslup itibariyle de *Muhammediyye*, anlaşılmasında kimi zorluklar barındıran bir eserdir. Biz de bu zorluğun altından kalkmaya çalışırken kimi beyitleri aktarmakta Prof. Dr. Mustafa S. Kaçalin'e danıştık. Kendisine müteşekkiriz. Bu çalışmanın ortaya çıkmasına vesile olan, bizi teşvik eden Prof. Dr. Ekrem Demirli'ye teşekkür ediyoruz. Hocamız Prof. Dr. Âmil Çelebioğlu'na yüce Allah'tan rahmet

diliyor, metni yeniden yayıma hazırlayarak istifademize sunan hocamız Prof. Dr. Nihat Öztoprak'a şükranlarımızı sunuyoruz.

Muhammediyye'nin günümüz okuruna ulaşmasında büyük emeği olan Dün-Bugün Yarın Yayınları yöneticisi İrfan Güngörür'e ve eserin yayım aşamasında sabırla çalışan yayınevi ekibine içten teşekkür ederiz.

Tüm çaba ve gayretimize rağmen muhtemel eksikler ve hatalar için hoşgörünüze sığınıyoruz. Üzerinde çalışırken aklımızın bir kenarında bir ümit olarak muhafaza ettiğimiz gibi bu çalışmanın, yüce Allah'ın rızasına ve Hz. Peygamber'in hoşnutluğuna nail olma arzusunun tahakkukuna vesile olmasını Cenab-ı Mevlâ'dan niyaz ediyoruz.

Gayret bizim, takdir Allah'ındır.

Prof. Dr. Murat Ali Karavelioğlu
Prof. Dr. İsmail Güleç

"dün"den öğrendiklerimizle "bugün"ü yaşamak ve "yarın"ları aydınlatmak

Kaynakça

AKBAYIR, Nuri; *Osmanlı Yer Adları Sözlüğü*, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul 2001.

ALİ NAZÎMÂ-REŞAD; *Mükemmel Osmanlı Lugatı*, Dersaadet 1318.

AYVERDİ, İlhan; *Misalli Büyük Türkçe Sözlük*, Kubbealtı Neşriyat, İstanbul 2010.

BAYTOP, Turhan; *Türkçe Bitki Adları Sözlüğü*, TDK Yayınları, Ankara 1994.

ÇELEBİOĞLU, Âmil; *Eski Türk Edebiyatı Araştırmaları*, MEB Yayınları, İstanbul 1998.

ÇELEBİOĞLU, Âmil; *Türk Edebiyatında Mesnevi (XV.yy'a kadar)*, Kitabevi Yayınları, İstanbul 1999.

DEVELLİOĞLU, Ferit; *Osmanlıca Türkçe Ansiklopedik Lûgat*, (Haz. A. Sami Güneyçal), Ankara 1993.

DİHHUDÂ, A. E.; *Lugât-nâme I-XIV*, Tahran 1993-94.

el-FÎRÛZÂBÂDÎ, Mecdu'd-dîn Ebû Tâhir Muhammed b. Ya'kûb; *el-Okyânûsu'l-Basît fî Tercemeti'l-Kâmûsi'l-Muhît*, (Haz. Mustafa Koç-Eyüp Tanrıverdi), Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yayınları, İstanbul 2013.

HÜSEYİN REMZÎ; *Lugat-ı Remzî*, 1. c., VIII+907 s., 2. c., 1040 s., İstanbul 1305.

KUT Günay - BAYRAKTAR Nimet; *Yazma Eserlerde Vakıf Mühürleri*, KTB Yayınları, Ankara 1984.

MUALLİM NÂCÎ; *Lügat-ı Nâcî*, (Haz. Ahmet Kartal), Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2009.

PAKALIN, M. Zeki; *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*, MEB Yayınları, C. I, İstanbul 1971, C. II, İstanbul 1971, C. III, İstanbul 1972.

REDHOUSE, Sir J. W.; *A Turkish And English Lexicon*, Çağrı Yayınları, İstanbul 2001.

SERTOĞLU, Midhat; *Osmanlı Tarih Lügatı*, Enderun Yayınları, İstanbul 1986.

STEINGASS, F.; *A Camprehensive Persian-English Dictionary*, London 1892.

ŞEMSETTİN SAMİ; *Kâmûs-ı Türkî*, Dersaadet 1317.

ŞEMSETTİN SAMİ; *Kâmûsu'l-A'lâm*, 6 C. Tıpkıbasım, Kaşgar Neşriyat, Ankara 1996.

ŞEYHÜLİSLAM MEHMED ESAD EFENDİ; *Lehcetü'l-Lugat*, (Haz. Ahmet Kırkkılıç), Ankara 1999.

ŞÜKÛN, Ziya; *Farsça-Türkçe Lûgat Gencîne-i Güftâr Ferheng-i Ziyâ*, 3 c., MEB Yayınları, İstanbul 1984.

et-TEBRÎZÎ, Muhammed Hüseyn b. Halef; *Tibyân-ı Nâfi der Terceme-i Burhân-ı Kâtı, (Çev.* Cenânîoğlu Ahmed Âsım), (Haz. Mürsel Öztürk-Derya Örs), TDK Yayınları, Ankara 2000.

TUĞLACI, Pars; *Okyanus Ansiklopedik Sözlük*, 5 c., Abc Yayınları, İstanbul 1995.

ULUDAĞ, Süleyman; *Tasavvuf Terimleri Sözlüğü*, Marifet Yayınları, İstanbul 1991.

YAZICIOĞLU MEHMED; *Muhammediye I-II*, (Haz. Âmil Çelebioğlu), MEB Yayınları, 1996.

YAZICIOĞLU MEHMED; *Muhammediye*, (Haz. Âmil Çelebioğlu. Yayına Haz. Nihat Öztoprak), Dergâh Yayınları, İstanbul 2018.

YENİ TARAMA SÖZLÜĞÜ; (Düzenleyen: Cem Dilçin), TDK Yayınları, Ankara 1983.

"dün"den öğrendiklerinle "bugün"ü yaşamak "yarın"ları aydınlatır.

"dün"den öğrendiklerinle
"bugün"ü yaşamak
"yarın"ları aydınlatır.

Yazıcıoğlu Mehmed Efendi

MUHAMMEDİYYE

"dün"den öğrendiklerinle
"bugün"ü yaşamak
"yarın"ları aydınlatır.

[Bu kitap], Âlemlerin efendisi ve Azim olan Allah'ın sevgilisi Ebu'l-Kâsım Muhammed Mustafa (Allah'ın salât ve selâmı onun, ailesinin ve arkadaşlarının üzerine olsun) hayatı hakkındadır.

Bu kitap, bulunduğumuz yerden (=Gelibolu'dan veya Gelibolu'daki tekkeden) ancak mutat ölçülerde (=kurallara uygun bir şekilde) çıkarılır.

"dün" den öğrendiklerimiz "bugün" "yarın" uygulamak için varlığı aydınlatır.

Koruyan Kayırgan Allah'ın Adıyla

[1-10. beyitler]

O yüceler yücesi Hak ve eşi benzeri bulunmayan Allah İlâhımızdır, biricik Mevlâ'mızdır ve yüce Rabbimizdir. Gayb âleminden zâhir âlemine tecelli ettiği zaman o Rabb'in zatı ne yücedir.

O'nun zatı birdir, tüm sıfatlar onda toplanmıştır. Onun isimleri zatının tecellisinin aynasıdır. Celâlinin büyüklüğü mukaddestir. Şanı, saltanatın en yüce mevkiinde apaçık görünmektedir. Tüm varlıklar, O'nun kemalinin işaretleridir, her iki âlem O'nun cemali ile parıldar.

Madem ki görünmeyeni de görüneni de bilen O'dur, öyleyse her şeye gücü yeten, her şeyi yaratan Mevlâ O'dur.

O'nun katı, yücelikte öyle yüksek bir mevkidedir ki bütün zihinler ve düşünceler hayret içinde kalmıştır. Tüm kâinatı yoktan var etmiştir ve onu zatının (=varlığının) yüksek delilleri kılmıştır.

Nusret, şan ve şeref, cömertlik ve rahmet O'nundur. Gayb, varlıklar, ahiret âlemi ve dünya O'nundur. O, biricik İlâh olduğundan hamd O'nadır, şükre en lâyık olan da O'dur.

"dün" den öğrendiklerimiz "bugün" "yarın" uygulamak için varlığı aydınlatır.

Allah'ın Elçisine

(salat ve selâm ona olsun)

Övgü

[11-20. beyitler]

Allah Teâlâ, sevdiğini, yani tertemiz Muhammed, Ahmed, Mahmud olanı bize peygamber olarak gönderdi. Onu kendisi için, kâinatı da onun için güzel bir şekilde yarattı ve onu saf ve tertemiz kıldı. Bütün peygamberler onun ümmetidir. O, bütün âlemlerin nihai maksadıdır, âlemlerin yaratılış sebebidir.

"İki yay aralığından yakın" (fermanı) onun makamı, Allah'ın emin elçisi Cebrail, ona hizmetkârdır. Refrefle birlikte gözden kaybolduğunda büyüklüğü ve kemali ortaya çıkmıştır. Felekler, onun ayağının tozunu kıble edindikleri için mertebeleri en yüksekte olmuştur.

Onun getirdiği din, bütün dinlerin hükümlerini ortadan kaldırdığı için getirdiği yasalar doğru, hayırlı ve kıyamete kadar yürürlükte kalıcıdır. O, iki cihan güneşi gibi güzel olduğundan ay, parmağının bir işaretiyle iki parçaya ayrılmıştır. Hz. Hızır ile Hz. İsa, onun Kevser havuzunun bir damlasından içtiği için hayattadır.

Yüce Allah'ın övdüğü o yüceler yücesi sultanın kim olduğunu iyi düşün, anla.

Hak Yolda Olan Dört Halifeye

(Allah hepsinden razı olsun)

Övgü

[21-31. beyitler]

Hz. Peygamber'in arkadaşları onun ayağına toprak olduklarında her biri feleklerin başına parlak birer taç oldular. Bu meydana ilk gelen Sıddîk (=Hz. Ebu Bekir) olduğu için doğruluk ve dürüstlükte herkesten üstün oldu. Hz. Peygamber, Allah katından Kur'an-ı Kerim'in sırlarına dair ne alıp geldiyse, o iki cihan sultanı, ledün ilmini ve Allah'ın güzel isimlerini bildirdi, öğretti.

Bu meydana ikinci olarak; Allah'ın Resulü'nün, "Ben bu âlemde peygamber olmasa idim muhakkak peygamber sen olurdun" dediği; işi adalet, sözü hak, davranışları takva üzerine olan Hz. Ömer geldi.

Üçüncü olarak peygamberin sancağını tutan, hayâsından meleklerin utandığı iki nur sahibi aydınlık yüzlü merhum halife Hz. Osman gelip Kur'an-ı Kerim surelerini bir araya getirdi.

Sonunda herkesten bilgili, herkesten arif ve en hamiyetli kimse olan Hz. Ali hilafet tahtına oturdu. İki parlak dolunay olan Hz. Hasan ile Hz. Hüseyin geldi de isim ile müsemma birbirine uygun düşmüş oldu.

Hz. Peygamber'in tertemiz ruhuna, bütün aile fertlerine ve arkadaşlarına dualar ve selâmlar olsun.

Muhammediyye'nin Yazılış Sebebi

[32-71. beyitler]

Günlerden bir gün Allah'ın takdir ettiği üzere Gelibolu'da yalnız başıma oturmuştum. İnsanlardan elimi çekmiştim; dilimde de kalbimde de yine O'nun zikri vardı. Gelibolu'nun âşıkları bir olup karşıma çıktılar ve bana "Ey dost, Hz. Peygamber'in vasıflarını niçin insanlara bir müjde olarak anlatmazsın?" dediler. Ben de:

– Ey gözlerimin nuru olan topluluk, izzet bularak ve yardım görerek saadetlere erişin. Allah Resulü'nün katında şeref ve övünç bularak onurlanın. Bu konuda pek çok ve çeşitli haberler işittiniz, özellikle onun hayatı anlatıldı, yazıldı. Onun yüce vasıflarının anlatıldığı nice mevlit kitabı kaleme alındı. Onun hayatı ve vasıfları anlatıldı, okundu ve bilindi. Onun hakkında büyük küçük ne varsa anılmıştır, dedim. Onlar:

– Bize onları açıklasan, yorumlasan, yüksek bir ilim olan hadisten bahsetsen, dediler.

– Hele Allah takdir etsin, bu sayfada bir kalem oynatırım, dedim.

Ansızın bir gece düşümde İsra gecesinin sırrı Hz. Muhammed'i gördüm. Arkadaşları arasında oturmuş, nur gibi parlıyordu. Nurundan şehir, kırlar bütünüyle aydınlanmıştı.

Kimse görmesin diye tüm yüzler peçeler içinde sıralanıp oturmuşlardı. Önlerinde içilmekten tertemiz olmuş suyla dolu çini taslar vardı. Oradakilerden birine "Bu hal nedir, niçin çekingen davranıyorlar, bana söyle" diye sordum.

– Peçelerini güzel yüzünden hayretler içinde kalacaklara mı açsınlar? Veya şarabı bu mecliste sarhoş olacaklara mı sunsunlar?

diye cevap verdi. Bu sözü işitince ağlayarak yakamı paramparça ettim. Bu ayrılığa ciğerler nasıl katlansın, bu derde mermer taşlar nasıl dayansın? O şah ağlayıp inlediğimi görünce yüreğimin yarasına yara vurdu. Sonra "Ey sevgili, gönlünün perdesini aç" diyerek sırrımdan beni haberdar etti.

– Gönlünün utancından perdeyi kaldır, güzelliğin nurunu kendinde ara. Hikmet şarabını ümmetime içir, insanlara sözlerimi açıkça anlat. Şehirler baştan sona mucizelerimle dolsun, sözlerim uzak diyarlara ve memleketlere ulaşsın. Beni öyle anlat ki, Mısır, Şam, Anadolu ve Buhara'da duyulsun. Her ne kadar mevlidim asırlardır okunuyorsa da sen yeniden yaz da tüm dünya bilsin. Benim vasıflarımı karalarda ve denizlerde yaşayan cümle âlem halkı işitti. Öyleyse sen de yüksek seciyemi yay, tüm şehirlerde yaşayan ümmetim işitsin. Bana ümmet olan kimse, daima

Allah'a sabır ve şükürle hamd etsin. Allah'ın buyruğunu tastamam tutsun, O'nun emrini ve farzlarını ihmal etmesin. Kişi kimi severse onunla birliktedir. Taşı bile sevse kıyamet günü onunla haşrolur. Beni seven de benimle birlikte haşrolur ve yüksek derecelere erişir. Beni sevenin, sözümü işitenin ve aktaranın, bayramlarda ve kadir gecelerinde yüzümü gözleyenin; gönlü, kulağı benim sözlerimde olduğunda özü de yüzü de dolunay gibi aydınlık olur" dedi.

İki cihan sultanı bana böyle buyurunca ben de boyun eğip sözünü tuttum. Onun vasıflarını bazen kapalı bazen açıkça anlatmak için Allah'a sığınarak kollarımı sıvadım.

Ya Rabbi, Yazıcıoğlu Muhammed, senin kapında yüzü kara kulundur. Senin huzuruna yüce yardımınla varması için habibin hürmetine onu affet.

Ey Allah'ım, tüm müminlere bereket, rahmet ve feyiz ihsan eyle.

Kitabın Başlangıcı

[72-1329. beyitler]

Mülk O'nundur, hamd O'nadır, şükür O'nadır, nimet O'nundur. Yaratmak O'nundur, emir O'nundur, yardım O'ndandır, nimetler O'ndadır.

O hiçbir şeye muhtaç olmayan, mutlak gaybın gaybı idi. Sıfatları isimlerinde gizliydi. Yücelik O'nun hakikatinde idi. Zat O'nun ismi olduğu için varlığı kendi tecellisidir. İkisinden de (=zat ve vücud) yüce olması ise en güzel ve parlak nüktedir. Arzu edilen şey, Hakk'ın sıfatları idi. İsimleri ise onun mertebeleri idi. Yarattığı tüm hakikatler de O'nunla var olurdu, ayakta kalırdı.

Nice nice gizli hazineler içinde, nice vahdet sarayında olmamıza rağmen onları görmemiş, mahrum kalmışız. Evet, biz yüce bir makamdayız, ne kadar yüksek kıymet sahibiyiz; ancak gizli bir sırrız, görünmemiz için tecelli etmemiz gerekir. Bugün siz bize dayanaksınız, sultanlarsınız (=önderlersiniz) ve gönül nurusunuz. Bize bir varlık bahşedin. Eğer biz meydana çıkar, bilinir olursak siz de bilinir ve görünür olursunuz. Böylece parlak hikmetler bulunur ve Allah'ın aydınlık yolu bilinir.

İsimler bunu işitince bir yere toplandılar ve "Ey Rabbimiz, gerçekten apaçık tecelli et" dediler. Bütün isimler önce O'nun Bârî isminden bunu istedi; ama o, "Kâdir isminden isteyin, vücuda getirmek onun şanındadır" dedi. Kâdir ismi, "Yaratma işi Mürîd ismindedir; yaratılanlar onun emrinde, yayıp göstermeler onun hükmündedir" diye söyledi.

Kâdir ismi böyle söyleyince bu sefer Mürîd ismine "Bizi ortaya çıkar" dediler. O da "Bu delile imza Âlim isminden olur, ancak Âlim ismi bunu yapabilir" diye cevap verdi. Âlim ismi, "Sizin meydana çıkışınız bilinen bir şeydir, ancak şunu iyi bilin ki bütün isimler O'nun zatının isimleridir" dedi. Bu söz üzerine bütün isimler toplanıp O'nun zatı ismine hitaben, "Hükümler senin hükmünde, eşya senin emrindedir" deyince zatının ismi şöyle cevap verdi:

– İşte o en yüce isim benim; çünkü ben, Allah dilediği için isimlendirmenin deliliyim.

O'nun zatı her noksandan, her aykırılıktan beridir. O'nun övgüsü, iğretilikten münezzehtir.

O kemâline zevâl gelmeyen ve celâlinin azametinden cemâline hayallerin erişemediği büyük bir sultandır.

MUHAMMEDİYYE

Muhammediyye, yazıldığı devirden itibaren gerek medrese ve tekke çevrelerinde gerekse geniş halk kitleleri arasında ilgiyle karşılanmış; uzun gecelerde köy odalarında, mekteplerde coşkuyla ve aşkla okunmuş, dinlenmiş bir baş yapıttır. En yüksek mevkideki devlet adamlarının saray yahut konaklarından en mütevazi bir hayatı yaşayan sıradan insanların evlerine kadar ulaşmış, elden ele dolaşmış ve hayli ilgiye mazhar olmuştur.

Adını en çok duyduğumuz, ders kitaplarında sıkça anılan metinlerden biri olan bu muazzam kitap, yakın zamanlara kadar cemiyet hayatında vecd içinde okunur, huşu ile dinlenirdi. Değişen dünyanın algılarımızı, düşünce âlemimizi, fikir atmosferimizi, hayal ufkumuzu, nihayet bütünüyle kültür dünyamızı da değiştirdiği ve dönüştürdüğü muhakkaktır. Bu sebeple, klasik metinlerimizin tamamı için geçerli olan kader, Muhammediyye için de hükmünü vermiş, çağımız insanının bu ve benzeri metinleri okuyup anlama imkânı bir hayli azalmıştır.

Muhammediyye, her ne kadar yüzyıllarca popüler bir eser olarak ve tabir yerinde ise modasını kaybetmeyerek okunmuş olsa da bugünün okuru tarafından gerek metnin uzunluğu, gerek manzum olması, gerekse kelime kadrosunun ağırlığı gibi sebeplerden dolayı hakkıyla anlaşılması pek kolay değildir ve kuşkusuz bu kaçınılmaz bir neticedir. Prof. Dr. Murat Ali Karavelioğlu ve Prof. Dr. İsmail Güleç tarafından hazırlanan bu çalışma, Muhammediyye'yi günümüz okuruyla yeniden buluştururken Türk kültür ve edebiyat tarihinin bu kıymetli mirasını yeni nesillere taşıyor.

DBY
"**dün**"den öğrendiklerinle
"**bugün**"ü yaşamak
"**yarın**"ları aydınlatır.
ISBN 978-625-8686-59-3
9 786258 686593